

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA PEŞƏ TƏHSİLİNİN İNKİŞAFINA DƏSTƏK



Kənan Həsənlı,
*Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin
Peşə təhsilinin keyfiyyətinə nəzarət şöbəsinin müdiri*
e-mail: kanan.hasanli@ptda.edu.az



Elsevər Salayev,
*Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin
Peşə təhsilinin keyfiyyətinə nəzarət
şöbəsinin baş məsləhətçisi*
e-mail: elsevar.salayev@ptda.edu.az

<https://doi.org/10.30546/2706-7858.8.1.2025.019>

Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycanın mühüm iqtisadi, mədəni və strateji əhəmiyyətə malik bölgələrindən biridir. Tarixən mühüm ticarət yollarının kəsişməsində yerləşən Naxçıvan zəngin sənaye və kənd təsərrüfatı ənənələri ilə fərqlənmiş və bu xüsusiyyətləri ilə həm regionda, həm də ölkə daxilində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu gün Naxçıvanın iqtisadiyyatının və sosial inkişafının təməlinə peşə təhsili sahəsindəki irəliləyişlər durur. 2023-cü ilin sonlarından etibarən Naxçıvan Muxtar Respublikasında peşə təhsilinin inkişafı və müasirləşdirilməsi istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirilməkdədir.

Peşə təhsili və strateji istiqamətlər

2023-cü ildə qəbul edilən “Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı” çərçivəsində peşə təhsili sahəsi xüsusi önəmli prioritetlərdən biri kimi müəyyən edilmişdir. Dövlət Proqramı Naxçıvanın əmək bazarının tələblərinə uyğun peşəkar və ixtisaslı kadrların hazırlanması məqsədini güdür. Bu məqsədin reallaşdırılması üçün müasir tədris metodları və beynəlxalq təcrübələrin tətbiqi nəzərdə tutulmuşdur. Proqramın həyata keçirilməsi çərçivəsində əsas hədəf peşə təhsilinin keyfiyyətini yüksəltmək və regionda yeni iqtisadi imkanlara

uyğun olaraq yüksəkixtisaslı işçilərin hazırlanmasını təmin etməkdir. Odur ki, bu məqsədlərin reallaşdırılması üçün müasir təhsil infrastrukturunu və tədris şəraitinin yaradılması, həmçinin peşə təhsili sahəsində beynəlxalq standartlara uyğun tədris proqramlarının tərtib edilməsi hədəflənmişdir.

Peşə təhsilində yeniliklər və Dövlət Proqramı

2024-cü ildə muxtar respublikada peşə təhsili sahəsində islahatlar daha da genişləndirilmiş və 7 may 2024-cü il tarixində Ali Məclisin sədri tərəfindən verilən Fərmanla Naxçıvan Texniki-Peşə və Sürücülük Məktəbi publik hüquqi şəxsi və Naxçıvan Şəhər Peşə Liseyi birləşdirildi və onların bazasında “Naxçıvan Muxtar Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində Naxçıvan Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi” publik hüquqi şəxsi yaradıldı. Həmçinin Şərur Texniki-Peşə və Sürücülük Məktəbi “Naxçıvan Muxtar Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində Şərur Peşə Liseyi”, Ordubad Texniki-Peşə və Sürücülük Məktəbi isə “Naxçıvan Muxtar Respublikası Təhsil Nazirliyinin tabeliyində Ordubad Peşə Liseyi” adlandırıldı və publik hüquqi şəxsə çevrildi. Bu birləşmələr peşə təhsilinin daha da optimallaşdırılmasına və müasir iş bazarının tələblərinə uyğun tədrisin təmin edilməsinə imkan yaratmışdır. Həmçinin bu strukturun belə yeni statusla fəaliyyəti təhsil sisteminin daha səmərəli

işləməsinə və resursların düzgün bölüşdürülməsinə şərait yaratmış olur.

Müasir tədris proqramları və peşəkar kadrların hazırlanması

Yeni yaradılan təhsil mərkəzləri və strukturlar muxtar respublikada peşə təhsilində müasir yanaşmaların tətbiqinə və kadr hazırlığının keyfiyyətinin artırılmasına yönəlmişdir. 2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin dəstəyi ilə 700 plan yeri ayrılmış və nəticədə 453 tələbə müxtəlif ixtisaslar üzrə peşə təhsili müəssisələrinə qəbul edilmişdir. Bu təhsil sahələrinə “avtomobil üzrə elektrik”, “baytar texniki”, “bərbər-vizajist-manikürçü”, “binaların tikintisi və istismarı”, “elektrik xətlərinin quraşdırılması və təmiri üzrə mütəxəssis”, “elektronika və kommunikasiya sistemlərinin istismarı” və s. ixtisaslar daxildir.

Bundan əlavə onu da qeyd etmək ki, əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq informasiya texnologiyaları, turizm və iaşə sahəsi kimi müasir və populyar sahələr üzrə də tədris proqramları hazırlanmışdır. Adıçəkilən sahələr üzrə ixtisaslaşmış mütəxəssislər yetişdirilməklə Naxçıvanın iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində kadr çatışmazlığının qarşısı alınacaq və regionun inkişafına mühüm töhfələr verəcəkdir.

MİQ imtahanları və təlimçilərin peşəkarlığının artırılması

2024-cü ildə peşə təhsili müəssisələrində ilk dəfə olaraq müəllimlər və istehsalat təlimi ustaları üçün MİQ (müəllimlər və istehsalat təlimi ustalarının işə qəbulu) imtahanları təşkil olunmuşdur. Bu imtahanların keçirilməsində əsas məqsəd peşə təhsilinin müasir tələblərə uyğun inkişafını təmin etmək və təlimçilərin peşəkarlığını artırmaq idi. MİQ imtahanları, həmçinin peşə təhsilində keyfiyyətin yüksəldilməsi və tədris proseslərinin daha effektiv şəkildə aparılması üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan 2025-2026-cı illərdə peşə təhsili müəssisələrinin direktorları və müavinləri üçün də imtahanlar təşkil ediləcəkdir. Bu imtahanlar peşə təhsilinin idarə edilməsində müasir metodların tətbiqinə və idarəetmə bacarıqlarının artırılmasına yönəldilmişdir. Düşünürük ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən peşə

təhsili müəssisələri bu sahə üzrə təşkil olunan uğurlu layihələrdən bəhrələnəcək və tədrisin keyfiyyət təminatında əsaslı dönüş əldə edəcəkdir. Eyni zamanda bu yeni yanaşma peşə təhsili müəssisələrinin daha peşəkar və səmərəli şəkildə idarə olunmasına imkan verəcəkdir.



Təlimlərin keçirilməsi və məqsədi

2025-ci ilin 3-7 fevral tarixlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının peşə təhsili müəssisələrində genişmiqyaslı təlimlər təşkil edilmişdir. Təlimlər Naxçıvan Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində birgünlük sessiyalar şəklində həyata keçirilmişdir. Təlimlərin keçirilməsində əsas məqsəd Naxçıvanda peşə təhsilinin keyfiyyətinin artırılması, tədrisin müasir standartlara uyğunlaşdırılması və idarəetmə proseslərinin təkmilləşdirilməsindən ibarət idi.

Təlimlərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Təhsil Nazirliyi Aparatının Peşə Təhsili sektorunun, Naxçıvan Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin, Şərur və Ordubad Peşə liseylərinin əməkdaşları iştirak etmişlər. Bu təlimlərə ümumilikdə 70-dən çox mütəxəssis qatılmışdır. Təlimin ilk günündə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Təhsil nazirinin müavini Əli Vəliyev də iştirak etmişdir. Həmçinin tədbir çərçivəsində Naxçıvan Muxtar Respublikasının Təhsil naziri Elxan Nəcəfovla da görüş keçirilmiş və peşə təhsili sahəsində son dövrlərdə görülən işlər və bu sahədəki qarşılıqlı əlaqələrin gücləndirilməsi istiqamətində müzakirələr aparılmışdır. Nazir təlimlərin önəmini vurğulayaraq, gələcəkdə də belə təşəbbüslərin davam etdiriləcəyini qeyd etmişdir.

Təlimin məqsədi yalnız peşə təhsili sisteminə mövcud olan məsələlərin həlli deyil, həm

də peşə təhsilinin inkişafına dair yeni strategiyaların tətbiqi və tədris proseslərinin effektiv idarə olunması idi. Təlimlərdə aşağıdakı mövzular geniş şəkildə müzakirə edilmişdir:

- **Kurikulumların hazırlanması və tətbiqi:** peşə təhsilinin əsasını təşkil edən kurikulumların hazırlanması, yeni məzmun və metodikalarla uyğunlaşdırılması məsələləri;

- **Tədrisin təşkili və metodiki işlər:** müasir tədris metodlarının tətbiqi, müəllimlərin tədris bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, tələbələrin effektiv öyrənməsini təmin edəcək yeni yanaşmalar;

- **Attestasiya qaydaları:** müəllim və istehsalat təlimi ustalarının attestasiya proseslərinin, qiymətləndirmə metodları və nəticələrinin izlənilməsi;

- **Sənədlərlə iş:** tədris prosesinin sənədləşdirilməsi, dərş cədvəlləri, dərş planları və YTP (yüksək texniki-peşə) sənədləşməsi kimi mühüm aspektlər;

- **Metodiki işlərin təşkili:** metodiki komissiyaların və fənn birləşmələrinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi;

- **Tələbə və müəllimlərin qəbulu:** tələbə qəbulu və müəllimlərin işə qəbulunun düzgün təşkili, seçmə meyarlarının tətbiqi;

- **Dərş bölgüsü və dərş cədvəllərinin hazırlanması:** təsirli dərş bölgüsünün və cədvəlin hazırlanması;

- **Məktəbdaxili intizam qaydaları:** tələbələrin və müəllimlərin məktəbdaxili davranış qaydaları və bu qaydaların tətbiqi;

- **İdarəetmə və təşkilati məsələlər:** peşə təhsilinin idarə edilməsində effektiv təşkilati strukturun yaradılması;

- **Tarif və ştat cədvəli:** müəllimlərin və digər işçilərin iş saatları, əməkhaqları və digər ştat cədvəllərinin tərtib olunması;

- **İnventarlaşma:** peşə təhsili müəssisələrində tədris və texniki avadanlığın inventarlaşdırılması;

- **Tələbə təqaüdlərinin verilməsi qaydası:** tələbələrə verilən təqaüdlərin düzgün və şəffaf şəkildə təyin edilməsi;

- **İstehsalat təlimi və təcrübəsinin təşkili:** tələbələrin praktik təcrübə keçməsi və istehsalat təlimlərinin təkmilləşdirilməsi;

- **Kadr fəaliyyətinin uçuotu:** peşə təhsili müəssisələrində kadrların fəaliyyətinin izlənilməsi və qiymətləndirilməsi.

Keçirilən təlimlər peşə təhsilinin idarə edilməsində təcrübəni gücləndirmək və yüksəkkeyfiyyətli kadr hazırlığını təmin etmək məqsədini daşıyır. Təlimlərdə iştirak edən aşağıda adları çəkilən mütəxəssislər (təlimçilər): Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin Peşə təhsilinin keyfiyyətinə nəzarət şöbəsinin müdiri Kənan Həsənlı, Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin Peşə təhsilinin keyfiyyətinə nəzarət şöbəsinin baş məsləhətçisi Elsevər Salayev, Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin Peşə təhsilinin təşkili və təhsilverənlərlə iş şöbəsinin müdiri Nərmın Məmmədova Sadıxlı, Biləsuvar Peşə Liseyinin direktoru Nərmın Muradlı, Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin müəllimi Elvar Baxşıyev, Turizm və Sosial Xidmətlər üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin tədris şöbəsinin müdiri Reyhan Əzimova peşə təhsili sahəsində müxtəlif mövzularda həm nəzəri, həm də praktiki bilikləri iştirakçılara təqdim etmişlər.

Təlimlər zamanı peşə təhsili sahəsində mövcud problemlər müzakirə edilmiş, yeni yanaşmalarla bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır. Ümid edirik ki, bu təlimlər gələcəkdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında peşə təhsilinin daha da inkişaf etdirilməsinə, beynəlxalq təcrübələrin və müasir tədris metodlarının tətbiqinə imkan yaratmaqla peşə təhsili sahəsindəki islahatların sürətini artıracaq və müasir tələblərə cavab verən peşəkar kadrların yetişdirilməsinə mühüm töhfə verəcəkdir.